

Barne-, likestillings- og inkluderingsdep.
Postboks 8036 Dep.

0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref / Saksbehandler

Dato:

14/6829-3 F40 &13

27.11.2014

Kristin Skogli / tlf. 23064317 / 98696680

HØRING - FORSLAG OM Å UTVIDE ADGANGEN TIL Å PÅLEGGE HJELPETILTAK MED HJEMMEL I LOV OM BARNEVERNTJENESTER

FAGFORBUNDETS HØRINGSINNSPILL - FORSLAG OM Å UTVIDE ADGANGEN TIL Å PÅLEGGE HJELPETILTAK MED HJEMMEL I LOV OM BARNEVERNTJENESTER

Fagforbundet støtter i hovedsak forslaget om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barnevernstjenester. I det følgende kommenterer vi fortløpende det forelagte høringsnotatet.

Kapittel 1 Innledning og bakgrunn

En utvidelse av tvangsmyndigheten er et viktig tiltak, men det er ikke tvangen alene som kan bedre situasjonen til barnet og forebygge omsorgsovertakelse. Alt endringsarbeid forutsetter samarbeid. De ansatte i det kommunale barnevernet har de senere årene i liten grad hatt mulighet til å bygge opp kunnskap og drive endringsarbeid, som er nødvendig for at barna skal få hensiktsmessig hjelp. I tillegg har mange ansatte ansvar for flere barn og familien enn hva de har kapasitet til å følge opp. Hvis en åpner opp for mer bruk av tvang, krever dette større faglige og økonomiske resurser i barnevernet.

Tvangsmyndigheten kan være et viktig virkemiddel i hjelpeprosessen dersom samarbeid er et grunnleggende mål. Tvangsmyndigheten må kombineres med grunnleggende etiske og barnevernsfaglige prinsipp. Dette innebærer å lytte til familien, forklare, respektere deres rettigheter og være forutsigbar og tilgjengelig. Barnevernsarbeideren må kunne vurdere om samspillet i familien er til skade for barnet og kunne vurdere barnets utvikling. Hun må holde fast ved prinsippene om dialog og respekt i en fase hvor hun opplever trusler, avvising, fornektning fra foresatte. Dette mens hun samtidig har en stor bekymring for barnet. Dette er en svært krevende situasjon både personlig og faglig. Selv om barnevernsarbeideren har ansvar, kan hun ikke stå i en slik situasjon alene. Det er avgjørende med tett oppfølging fra leder, fagutvikling og veiledning. Barnevernsarbeideren må bli bedre rustet til å mestre endringsarbeid i motstand.

For at dette skal være mulig må den enkelte barnevernsarbeider ha tid og mulighet til tett oppfølging av hver enkelt familie over tid. Fagforbundet mener dette innebærer at en barnevernsarbeidet ikke skal ha ansvar for mer enn 9- 14 saker.

Hvis lovendringen ikke kombineres med en betydelig satsing på fagutvikling og en forsvarlig bemanning, kan tvangsmyndigheten bli en trussel for rettsikkerheten både til familien og barnet. Hvis de nevnte forutsetningene derimot er på plass, kan tvangsmyndigheten være et hjelpemiddel for å oppnå samarbeid og positiv endring.

Kapittel 6. Forslag til endringer i barnevernloven om pålegg av hjelpetiltak

Kompenserende tiltak

Kompenserende tiltak må ikke bli en ”hvilepute” for mer omfattende hjelp til barn og familie. Barnets situasjon og utvikling må følges tett opp, og kompenserende tiltak kan være en del av en mer helhetlig intervensjon mot familien.

Omsorgsendrende tiltak

Helhetlig hjelp

Departementet skriver at formålet med å sette i verk hjelpetiltak i en familie, er å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien. De fortsetter med at det er viktig å finne tiltak som styrker familiens ressurser. Og at det da må kunne iverksettes tiltak som både er rettet mot barnets behov og tiltak som går ut på å bedre foreldrenes omsorgsevne. Fagforbundet vil her understreke at ”tiltak som bedrer foreldrenes omsorgsevne” også bør innholde grunnleggende behov som trygg bolig, en bærekraftig økonomi, sosialt nettverk, språkopplæring, utdanning eller jobb. I tillegg kommer medisinsk oppfølging, både med hensyn til somatiske og psykiske lidelser av alle familiemedlemmer. Alle disse faktorene påvirker foreldreevne og barnets livssituasjon på en gjennomgripende måte. Selv om disse størrelsene ikke er barnevernets direkte ansvar, er det avgjørende at barnevernet bidrar til å mobilisere, slik at disse familiene får den hjelpen de trenger og har rett på. Dette gjelder i høy grad for fattige familier, gjerne med minoritetsbakgrunn. I sitt hjelpearbeid kan ikke barnevernet ignorere en mengde psykososiale belastninger, som svekker foreldrenes omsorgsevne. Det er viktig at aktuelle tjenester bidrar i prosessen med de ”omsorgsendrende tiltak” som de har ansvar for. En slik tilnærming, hvor familiene får hjelp til noe de selv ser de har behov for, vil kunne være nyttig i arbeidet med å skape tillit og muligheter for barnevernets tiltak. Et grundig samarbeid med andre tjenester, som NAV, helsetjenester osv tar tid. Det er derfor viktig at barnevernsarbeideren har mulighet til å prioritere dette, og kan bidra til å utløse hjelp fra et mer helhetlig tjenesteapparat.

Hjelp til de dårligst fungerende familiene. Stort behov for kunnskap og tiltak

Hvis departementet mener de foreldrestøttende programmene som er nevnt i høringsnotatet er tilstrekkelige hjelp for barnevernets målgruppe, etterlyser Fagforbundet dokumentasjon og forskningsresultater som tydelig viser at de standardiserte foreldrestøttene tiltakene virker på problematikken til omsorgssviktsfamiliene.

Vår erfaring er at de nevnte metodene ikke dekker behovene til familiene med mest grunnleggende og sammensatt problematikk. Fagforbundet mener det er et klart behov for mer forskning rettet mot hjelpetiltak og tvang. Det vil være spesielt viktig å få med de mest utsatte familiene i innsamlingen av erfaringer. Når en setter i gang foreldrestøttende tiltak og måler effekt er det naturlig å konsentrere seg om familier som fyller de nødvendige forutsetningene som foreldreveiledningen forutsetter. Men man må ikke glemme de mest usatte familiene, som ikke gjør det. Det er mange familier i barnevernet som ikke klarer å nyttegjøre seg slike standardiserte intervensjoner. Ved å sette i gang slike tiltak i familier som ikke er klare for

dem, vil en kunne ødelegge mulighetene for videre samarbeid. For at lovendringen med å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak skal fungere etter intensjonen, er det avgjørende at de dårligst fungerende familiene får etablert tillit til hjelperne og får hjelp som er tilpasset deres behov og funksjonsnivå.

Det er viktig at det blir satt i gang opplæring i metodikk for endring og utvikling av foreldre som i utgangspunktet ikke ønsker eller ser at de trenger hjelp. Det må utvikles kunnskap om metode rettet mot utvikling hos omsorgssviktsfamiliene.

I dag vet vi at nødvendig hjelp bygger på kompetanse om å utvikle en mest mulig positiv relasjon til de foreldrene som er utrygge, avvisende og truende. For å få til dette må en ha kunnskap om hvorfor de har den atferden de har. Familiene må møtes med respekt, en må være villig til å lytte og orke å ta inn over seg det vanskelighetene de står i. Så kan en sammen med familiene lage en plan over hva som må endres og hva som trengs av hjelp. For å kunne få startet dette samarbeidet kan en tvangsmyndighet være nødvendig.

Dersom en greier å skape en positiv relasjon ved å forholde seg til de etiske prinsippene og familien rettigheter, vil en ha mulighet til både å nå fram med veiledning og å kunne være modell for foreldre. Det er nødvendig å være forutsigbar og vise at en har tid og prioriterer familien. Dette er en forutsetning for å kunne bygge en relasjon og komme i hjelpeposisjon. Denne metoden bygger også på at familiene skal veiledes, men forutsetningen for arbeidet ligger altså i at det må bygges en positiv relasjon først, og så bruke denne relasjonen i det videre veiledningsarbeidet. Det er her den faglige utfordringen ligger. Her skiller denne metoden seg fra de andre mer manualbaserte metodene som er mer rettet mot mer velfungerende familier.

Fagforbundet mener mangelen på egnede hjelpetiltak for barnevernets mest trengende familier, og de mest utsatte barna, er en svakhet i høringsutkastet. Det er ikke nok å si at foreldrene trenger en form for foreldreveiledning. Det bør vises klarere til hva innholdet i slike familieintervensjoner skal inneholde. Et slikt arbeid er avgjørende for de mest utsatte barnas utvikling og livssituasjon, også der hvor resultatet av innsatsen blir at foreldrene mister omsorgen for barna.

Kontrolltiltak

Fagforbundet vil understreke at samspillsproblemer og utviklingsforstyrrelser er kjernen i barnevernets arbeidsområde. De ansatte må ha kunnskap om dette, og kunne observere og vurdere status og utvikling. Velfunderte og kloke avgjørelser om hva som er barnets beste, basert på riktig tiltak og utviklingspotensial hos foreldrene, er det viktigste når en skal vurdere barnets behov for hjelp. Dette er viktigere enn å kreve og kontrollere total rusfrihet, som er nevnt som kontrolltiltak i høringsforslaget.

Kapittel 7. Hvem skal kunne pålegge hjelpetiltak, og sanksjoner ved brudd på pålegg.

Det er ulike fordeler og ulemper ved å legge vedtaksmyndigheten i den kommunale barnevernstjenesten eller hos fylkesnemndene. Vi anser det likevel som best at denne oppgaven legges til kommunen, og følger reglene som i dag gjelder for akuttvedtak. Hjelpetiltak (både frivillige og pålagte) bør være en prosess som styres i kommunen, så nærme barnet som mulig. Fagforbundet mener faren for merarbeid for barnevernstjenesten, ventetider og brudd i et handlingsforløp er overhengende, hvis påleggene skal behandles i

fylkesnemndene. Vedtak kan sikres av klagemuligheten til fylkesnemnda, dersom uenigheten er så stor at det kreves en overprøving av vedtaket.

Særlig om bruk av tolk i barnevernets arbeid

Fagforbundet er glad for at bruk av tolk i barnevernets arbeid nevnes som eget punkt. God tolkebruk er avgjørende for å sikre rettsikkerhet, kvalitet og likeverdige tjenester i barnevernet. Å gi god informasjon og forklaringer, å skape tillit og dialog er omfattende og tidkrevende barnevernsarbeid. Fagforbundet mener det er svært betenkelig at dette punktet ikke er fulgt opp i kapittel 8 Økonomiske og administrative konsekvenser. Å ta dette punktet på alvor innebærer et økonomisk løft og en organisering av tolketjenester som sikrer tilgjengelige og kvalifiserte tolker. Langvarig barnevernsarbeid i hjemmet, med tolk, er en økonomisk og logistisk utfordring for barnevernstjenestene. Vi vet at det i dag er et underforbruk av tolk i barnevernet, og at det er mangel på kunnskap når det gjelder bestilling av tolk og gjennomføring av samtaler med tolk. Fagforbundet etterlyser en egen behandling av dette punktet, hvor en ser etter organisatoriske og økonomiske modeller som vil muliggjøre departementets intensjon.

Med hilsen
FAGFORBUNDET